

Xarxa Natura 2000: millora de la conservació dels espais fluvials en l'àmbit de les vernedes

Procés de participació per a una proposta de modificació dels espais la Xarxa Natura 2000 de Catalunya, com a Llocs d'importància comunitària (LIC), en espais fluvials en l'àmbit de distribució de les vernedes (i altres boscos de ribera)

Sessió amb Agents Socials de la Conca de l'Alt Segre

5 de juliol de 2022

Informe de resultats

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural
**Direcció General de Polítiques
Ambientals i Medi Natural**

Suport tècnic

INICIATIVES I DINÀMIQUES COMUNITÀRIES

1. Presentació

El Servei de Planificació de l'Entorn Natural (SPEN) està treballant per ampliar la delimitació dels espais de la xarxa Natura 2000, com a Llocs d'importància comunitària, en espais fluvials amb distribució de les vernedes de la regió mediterrània i alpina, en tant que hàbitat d'interès comunitari a les conques de l'Alt Segre, el Ter i el Besòs.

L'estat de conservació de les vernedes, i altres boscos de ribera, així com del conjunt de la biodiversitat propis de les aigües continentals és desfavorable i es vol revertir la seva situació. Una de les accions previstes és aprovar una proposta de Lloc d'importància comunitària, centrant la seva atenció en els espais fluvials a l'àmbit de distribució (real i potencial) de les vernedes (i altres boscos de ribera), a les conques de l'alt Segre, el Ter i el Besòs.

La proposta és una oportunitat per recuperar l'estat ecològic dels hàbitats de ribera d'interès comunitari i una oportunitat per al territori per fer-ho de manera equilibrada i compatible amb tots els interessos i objectius dels actors del territori.

Per aquest motiu s'ha impulsat un procés de participació amb un doble objectiu:

- Exposar la delimitació dels trams fluvials que passarien a incorporar-se als espais de la xarxa Natura 2000, resultant de la feina elaborada per grup de treball en el marc del Projecte Life Alnus.
- Recollir i debatre aportacions per millorar la proposta de delimitació dels LIC per assolir la millor conservació dels hàbitats i espècies d'interès comunitari propis dels espais fluvials

En aquest marc el passat 5 de juliol de 16.00h a 18.00h va tenir lloc la sessió de debat amb Agents Socials de la Conca de l'Alt Segre. La sessió es va organitzar de forma telemàtica i a continuació es recullen els resultats d'aquesta sessió.

2. Aportacions realitzades

Bon punt de partida de la proposta

Es valora positivament la proposta com a punt de partida i en especial per la connectivitat dels rius que conflueixen en el Segre, incloent la vessant del Cadí i la vessant del Pirineu axial.

Cal millorar la qualitat de l'anàlisi de l'estat de la natura.

La informació aportada en la sessió es valora positivament i es creu que es tracta d'un bon anàlisi de l'estat de qualitat dels hàbitats, tot i que amb un percentatge elevat encara per estudiar.

En aquest sentit s'aprecia una disfunció entre les dades presentades de l'estat de la natura de l'hàbitat i l'estat de la natura de les espècies i caldria un abordament o visió més holística, que reculli un anàlisi tant quantitatiu com qualitatiu dels hàbitats per poder prendre millors decisions.

Posar l'accent en la qualitat i no només en la quantitat dels espais protegits

Tot i que la proposta de delimitació es valora positivament es posa l'accent en la necessitat de preservar una bona qualitat dels hàbitats. Si volem aturar la pèrdua de biodiversitat hem de innovar en les propostes d'acció. Portem 40 anys fent les mateixes coses i tot i que s'ha avançat cal millorar les respostes. En aquest sentit si volem resultats diferents hem de pensar accions diferents.

Necessitat de desllindar els boscos de ribera.

A la zona de Santa Eugènia de Prullans tenim una àrea on la verneda havia estat molt gran en amplitud, amb zones d'aiguamolls que no son exclusives d'aportacions del riu Segre sinó de filtracions. Amb el pas del temps aquests terrenys s'han conquerit per fer pastures fins que els boscos de ribera han quedat al límit del llindar del riu. Aquesta zona, és un exemple on la canalització del riu esta afectant la zona de santa Eugènia perquè queda elevada i quan hi ha una avinguda d'aigua ho descavalca tot ja que no hi ha aquesta zona de bosc per esmorteir l'efecte de l'avinguda.

En aquest sentit caldria fer una aposta valenta i que l'acord de govern que s'aprovi incorpori una proposta de desllindar els boscos de ribera de manera que es preservi l'amplada de 150 metres. Sinó el que farem és protegir el tram fluvial però no la seva amplada natural, ja que l'espai protegit queda molt reduït ja que la resta ha estat ocupat per cultius i pastures.

Per tant en zones específiques com aquesta de Sant Eugènia o com a la confluència del riu Aragó amb el Segre, on hi ha una verneda important al municipi de Bolvir, a la part nord del riu, cal recuperar aquestes amplades. Això és necessari per poder mantenir el propi hàbitat i que l'ecosistema funcioni com cal.

Necessitat d'impulsar un projecte més ampli a escala catalana que permeti l'atermanament

Tot i que la proposta sobrepassa l'abast del projecte, es valora necessari impulsar un projecte estratègic de país, amb l'autoritat competent (ACA, etc) que permeti fer un bon atermanament dels espais ja que històricament s'han anat ocupant uns espais que formàvem part de l'àrea d'influència del riu per altres usos com conreus o pastures. Cal treballar per poder protegir aquests espais singulars d'alt valor i això haurà d'anar acompanyat de processos d'expropiació, compensacions, etc.

Necessitat de finançament

Per fer possible una protecció efectiva dels hàbitats caldrà pensar en compensacions i per tant la proposta ha d'anar acompanyada de recursos i finançament. Sinó, la protecció serà només teòrica sobre el paper però no tindrà un impacte real en les vernedes i boscos de ribera.

En aquest sentit cal contemplar també com finançar els acords de custòdia. En tenim molts acords però que només figuren al paper però si no tenen recursos no es fa res. Una bona manera seria canalitzar els recursos i finançament a través de ONG i que sigui la societat civil organitzada la que pugui contribuir a fer projectes de custòdia amb els propietaris.

Aprofitar el Life Alnus per explorar noves accions

Cal aprofitar el fet que el Life Alnus és un projecte prioritari per obrir escletxa i començar a fer accions més novadores que fins ara no hem fet. Per exemple explorar mesures de fiscalitat inversa per fer les compensacions a propietaris que vulguin contribuir a preservar els hàbitats.

Aconseguir augmentar el percentatge de boscos d'Evolució Natural.

Sovint la reflexió tècnica entorn la protecció va molt per davant de la reflexió que fa la pròpia societat. Així ens trobem sovint en que boscos que tenen matolls, fusta morta, arbres caiguts, etc i que estan configurant un ecosistema natural, es percep per part de la societat com que la riera està bruta i deixada.

En aquest sentit caldria aprofitar el fet que Life Alnus és un projecte prioritari per la Unió Europea per tal que vernedes i boscos de ribera que es trobin en domini públic puguin evolucionar de manera natural i augmentar així el percentatge de boscos d'evolució natural que hauria de tenir Catalunya.

Cal explicar i fer pedagogia respecte que és un bon de ribera ben estructurat perquè hi ha gent que veient 4 pollancre ben alineats pensa que allò és un bosc de ribera.

Actuar en zones com la verna de Prullans

En aquesta zona s'ha constatat que la majoria de finques són de particulars. Aquesta zona del meandre es força dinàmica i va canviant. Per exemple a la riba sud s'han posat roques als camps i una mena d'esculleres que han modificat la dinàmica fluvial i està alterant la zona de Cal Pubill menjant-se terrenys que estaven consolidats i que no són quaternaris.

La percepció és que la gent d'allà es sent molt seu aquell espai i per tal que el bosc de ribera es pugui recuperar cal anar amb compte de no tenir l'oposició del territori i bloquegi els projectes. Cal cercar un equilibri i negociar i segurament caldria comprar algun dret de tala, fer alguna expropiació, etc.

Com fer col·laborar a la societat en el manteniment dels espais naturals

Biodiversitat i la natura ha de ser una oportunitat i un canal de diversificació econòmica i per això cal pensar com podem fer col·laborar a la societat en el manteniment dels espais. És necessari fer pedagogia per aconseguir que la societat col·labori i contribueixi a assumir la despesa per conservar els espais dels que gaudeixen. Per això, es considera que cal un canvi de model en el que implicar a la ciutadania en la conservació dels espais naturals, com es fa en el model anglosaxó. Es tractaria d'incorporar la mentalitat en la societat de fer una contribució "voluntària" per la visita i no per estacionar el vehicle al pàrquing, per tal de conscienciar a la ciutadania el motiu pel qual estan fent l'aportació econòmica. L'ecoturisme, fer llocs visitables i interpretables poden ser possibles oportunitats de solucions.

Hi ha iniciatives i experiències ja en aquest sentit per intentar posar en marxa reserves naturals amb el model "Cortalet" on poder visitar i fer una volta per l'entorn i fer una contribució pel manteniment d'aquell espai.

3. Participants

Agents Socials

- Toni Carulla, World Nature

Equips tècnics

- Sara Pont, Cap del Servei de Planificació de l'Entorn Natural
- Quim Bach, tècnic del Servei de Planificació de l'Entorn Natural
- Pol Guardis, tècnic del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya i coordinador del projecte Life Alnus
- Josep Fabra, Fundació Catalunya la Pedrera

Equip dinamitzador

- Joel Villanueva, INDIC
- Manel Ruiz, INDIC

4. Valoració de la sessió

En finalitzar la sessió les persones participants van poder valorar alguns aspectes de la sessió:

Com valoreu la sessió de treball?

Sessió amb agents socials

